

רחל רבינוביץ, מנהלת 'בשביל ארצי'

תושבת: בית שמש.

ילדים: ארבעה.

ותק: 15 שנה.

שעות: "לא מסודרות". משתדלת לעבוד בעיקר בבוקר ועד הצהריים להיות בבית אבל הרבה פעמים גם יוצאת בערב להשתלמויות או ענייני עבודה אחרים.

יום חופשי: "שישי".

לימודים: בוגרת מגמת לימודי ארץ ישראל בסמינר הישן, בעלת תואר ראשון ותואר שני, ובעלת 'תו תקן' הדרכת טיולים ממושרד החינוך. בארסנל הבין לבין: השתלמויות שונות בנושאי איכות הסביבה, טבע וקיימות.

ככה הגעתי לתחום: "מאז שאני זוכרת את עצמי אהבתי את נושא הטבע". מסתבר שרחל בעיקר זוכרת את עצמה מכיתה א'... "מחברות הטבע תמיד היו הכי מקושטות אצלי". בגיל 18 היא פתחה חוגי טבע לילדים. "היינו מכינים שתילים, מתקן האכלה לציפורים, קן לציפורים, מתעסקים עם הנבטות ועוד. מאוד אהבתי את החי-צומח. כל השתלמות או קורס שראיתי שיש בתחום - למדתי. בתחילת הדרך עבדתי במוזיאון הטבע, הדרכת, ארגנתי הפעלות ונכנסתי חזק לעסק. בהמשך עלה לי הרעיון להקים חברה שתרכז את הנושא בציבור שלנו והיום אנחנו אכן העסק החרדי היחיד שעובד בתחום ונותן שירותים ירוקים ברמה הגבוהה ביותר".

בשביל ארצי: "מספקת ארגון והדרכת טיולים, השתלמויות, סדנאות סביבה וקיימות, ימי שיא, ייעוץ והדרכה סביבתית, ליווי לגינה קהילתית, הנחייה והדרכה לבתי ספר וגנים ירוקים מטעם משרד החינוך והמשרד להגנת הסביבה ועוד".

הסמכה: בתי ספר ירוקים? "אני מעבירה השתלמויות לצוותי הוראה וגננות במסגרת תכניות מטעם הרשויות. מדובר בתכנית לימודים שנתיים, כ-30 שעות בשנה, בה אנחנו חושפים את הצוות לטבע שבסביבתם הקרובה ומכניסים תכנים ירוקים לבית הספר או הגן. תכנים ירוקים זה אומר טיפול בפסולת, חיסכון במים, היכרות עם החי והצומח, יציאות לסיורים, הקמת גינה אקולוגית ועוד".

סביבה טבעית: "הדור שלנו הוא דור אינסטנט. הילדים מאוד רחוקים מטבע ולא פעם בטוחים שהירקות גדלים בסופר. כדי לחבר את הילדים אל

הטבע ולהכיר להם אותו אנחנו מקימים גינת ירק, יוצאים לסיורים בשטח ומלמדים אותם להתבונן, להקשיב ולחקור את פלאי הבריאה ברחוב שלהם ממש. לא תאמיני כמה טבע מסתתר בעיר הכי אפורה שיש".

קיימות: וכאן אני מזכרת לשאול מי הם 'האנחנו' שמעבר ל'אותה' - רחל. מי בצוות? "על הצוות נמנים בעיקר מדריכות טיולים או נשים עם רקע בתחום, ומדריכי טיולים בשביל תלמודי התורה. חייב להיות לעובדים רקע בבוטניקה חזאולוגיה. צריך להבין שכשמדברים על איכות הסביבה זה לא מתחיל ונגמר בפסולת. בכלל משתמשים היום יותר במילה 'קיימות'. לקיים את העולם כפי שנברא, לשמר את הטבע. הניקיון הוא נושא קטן בתוך המערך הזה".

ארץ ישראל היפה: "התכנים שלנו מועברים באופן חיובי. לא 'אל תלכדו', אלא 'בואו נשמור על היופי'. לא 'אל תפגעו', אלא 'בואו נצא לטייל בטבע המדהים'. בבריאת העולם ה' הראה לאדם הראשון את אילנות גן עדן והיופי הבראשיתי ואמר לו: 'תן דעתך שלא תחרב את עולמי'. קודם הראה לו את היופי. עוד לפני המסר אנחנו נותנים לילדים טעימה חווייתית, והמסר עובר דרך החיבור באופן אוטומטי. אפשר לראות את זה בטיולים, אחרי סיור בשטח, שהתלמידים מעצמם מרימים פסולת זרוקה כי זה לא נעים להם בעיניים כבר".

טיול יהודי: הדרכת הטיולים של 'בשביל ארצי' כוללת כל מה שכרוך בטיול. החל מתכנון, הזמנת ותיאום כל השירותים הנלווים, וכלה בליווי והדרכה בשטח בהתאמה לאופי הקבוצה. "אנחנו גם משלבים קטעי קריאה ולימוד מהמקורות שלנו, חווים יחד את קורות העיתים המשתקפים בפרקי התנ"ך ומלמדים את המשמעות העמוקה של ההתרחשויות בראי הסביבה וההיסטוריה היהודית".

ובחזרה לטבע: ושלא תיתנו לפיסה התנ"כית הזו לבלבל אתכן, אנחנו עדיין באמצעו של ראיון שמתמקד בטבע ובצומח (ט' בשבט או לא ט' בשבט?): "לא פעם אני עולה על אוטובוס של תלמידות ומרגישה בתוך פצצת אטום רגע לפני התפוצצות, כמה רעש! אבל כשאנחנו עולות חזרה ממסלול בשטח? פתאום הכול נרגע והבנות נינוחות. מחקרים מעידים על כך שהשהייה בטבע משפיעה על נפש האדם. במסגרת אחד המחקרים גילו כי חולים מאוהה מחלקה ששהו בחדר עם נוף לטבע החלימו מהר יותר מחולים שמחדרם לא נשקף נוף. אבל לא צריך להיות חולים או בעלי קשיים בשביל להבין את השפעתו של הטבע, הוכחה מצוינת לערכו הוא הגינון הטיפולי ואקו פסיכולוגיה - טיפול פסיכולוגי שנעשה בחיק הטבע".

גינון: "הגינון מחולל פלאים בכל גיל, הייתה גננת שלא אהבה את הגינה ומאחר ואני תמיד נותנת לגננות לבחור נושא ממגוון נושאים, החלטנו שהיא תעבוד בנושא הציפורים, והגננת המשלימה תעשה עם הילדים את הגינה. כשהגעתי פעם היא אמרה לי: 'וואו, מה עשית להם עם הגינה הזו?' מסתבר שבכל פעם שהילדים היו אחרי עבודה בגינה, הם היו הרבה יותר רגועים. אז נכון שילדים עם קשיים מאוד מתחברים לגינון הטיפולי, אבל הוא רצוי ומבוקש גם בכיתות רגילות ומתאים לכל ילד והאמת שגם לכל מבוגר".

פרמקלצ'ר: ואם כבר הזכרנו את העשייה בגינה, הנה משהו שבטח פחות שמעת עליו. קוראים לו - יותר נכון לה - פרמקלצ'ר. "פרמקלצ'ר זו שיטת תכנון סביבתי מיובאת מאוסטרליה, שהדגש שלה הוא ללכת עם הטבע במקום להילחם בו. דוגמה מעשית? ספירלת תבלינים. מכירה? לא, לא הכרתי, אבל תיארתי לעצמי שתקף יגיע הסבר. רחל לא אכזבה.

בספירלה: "ספירלת תבלינים היא גינה מעגלית דמוית קונכיית חילון, אשר בסיסה רחב והיא צומחת כלפי מעלה, קומה אחר קומה, כל קומה קטנה יותר וגבוהה יותר מקודמתה. אני מודדת עם הילדים קוטר של מטר-מטר וחצי, אנחנו מגדירים נפח ושמים אבנים בצורת ספירלה, ומציבים פרחי תבלין שונים כל 30 סנטימטר ("זו אגב הזדמנות לילדים להכיר מה זה כלאיים ושאר מצוות התלויות בארץ") כשלמעלה, בשפיץ, אנחנו שמים את הצמח שצריך הכי פחות מים".

השכלה מן הצומח: במהלך ההסבר המפורט אני מתודעת לכך שבצד צפון שותלים את הצמחים שלא צריכים הרבה שמש, כמו הנענע למשל, ויש צמחים שמושכים חרקים מסוימים בעוד האחרים דוחים אותם, ו"הצמחים בבריאה מעורבים יחד, אם נפריד אותם לא תהיה לנו שום הגנה. אבל אם שמים צמח שדוחה חרק אחד ולצידו צמח שמושך חרק מסוים אבל דוחה אחר, לא נצטרך חומרי הדברה. הרזמרין למשל מושך דבורים אבל דוחה כינים וכן הלאה". ורק שתבינו שאת כל זה היא מסבירה לילדים שרוכשים השכלה ושעות שמש גם יחד. גם אתן מצטערות עכשיו שאתן לא ילדות בגן או בית ספר ירוק כלשהו?

הכי כיף: "כשהתלמידות נהנות מהחוויה בטבע".

והכי פחות: "כשלא...".

שאיפות עתידיות: יש לך כאלה? "אם לא הייתי שואפת, לא הייתי מגיעה לרבע ממה שהגעתי, ברוך ה'. אני בגדילה תמיד. מבחינתי השמיים הם הגבול. יש לי בתכנון תכניות וסדנאות חדשות, רעיון להוציא ספר ומצגות נוספות ועוד. כל הזמן אני מתחדשת וחושבת הלאה".

קורות חיים

סדר יום: "כל יום משהו אחר. יש ימים עם השתלמות בבוקר, לפעמים אני יוצאת לטיול ארוך, בעיקרון אני מנסה לעבוד כמה שיותר בבקרים ולסיים בצהריים, ולא לצאת יום שלם להדרכות. אבל זה קורה בכל זאת מדי פעם ואז בעלי נהיה 'אחראי משמרת'..."

שבת: "מתנה. לא הייתי מסתדרת בלעדיה. אני עובדת מאוד קשה, ומבחינתי שבת זו מנוחה. זמן להיות עם הילדים והמשפחה".

הכנות: רחל מתחילה ומסיימת הכול ביום שישי - "לא לוקחת עבודה ביום הזה. למעשה הוא גם לא ממש יום מבוקש, אבל גם כשכן יש הזמנה לבוקר הזה, אני משתדלת לא לקחת". לקניות היא כן יוצאת פעם בשבוע לקנייה מרוכזת, אבל את כל השאר היא מבצעת בשישי, יותר נכון: "כולנו ביחד".

משק בית: הכי אוהבת לעבוד בגינה. "יש לנו גינה עם המון עציצים, ואני ממש נהנית להכין תה צמחים, להשתמש בתבלינים מהגינה, לפעמים יש לנו גם ירקות שגדלים בגינה, לימונים ועוד. גם השכנים נהנים מהגינה שלנו".

התאוררות: "לצאת לטייל כמוכן. בכל עונה למקום שונה, אבל לרוב אני אוהבת ללכת קרוב לבית. הטבע נמצא קרוב אלינו. מסרתי פעם השתלמות שנתיים בסמינר ירושלמי וכשאמרתי למורות שנעשה כמה סיורים בסביבה הקרובה, הן פתחו עליי עיניים: 'מה בדיוק תראי בגאולה?'. יצאנו לשלושה סיורים של שעה וחצי כל פעם והן אמרו ש'זה לא הספיק לנו'. הן היו מופתעות לגלות כמה טבע מסתתר אפילו ברחובות גאולה. עצים, וכשנעצרים לידם פתאום גם שומעים את הציפורים. הכול זה עניין של התבוננות".

תחביב: לטייל. ובכן, לא באמת חשבתן שהיא תגיד משהו אחר, נכון? הגיוון מתבטא בילדים הפעם: "לצאת עם הילדים ולהראות להם את יופי הבריאה".

מפחיד: "לא מפחיד. עצוב. מאוד עצוב לי לחשוב שיבנו פה בארץ עוד ועוד ולא ישאירו פיסה ירוקה".

מסר לאומה: "המסר שלי זה שאל תחכו שתהיו חולים או תצטרכו גינון טיפולי, תכניסו את הטבע כמניעה. הוא מחולל פלאות הן מבחינה פיזית והן מבחינה נפשית".

יש לכן מקצוע מעניין? רוצות לשתף בסיפורים מהעבודה? כתבו לי. פקס: 03-6199577, ת.ד. 868, בני ברק, מיקוד: 51108